

Hesło na lěto 2017

Bóh praji:

**Ja chcu wam nowu wutrobu
a noweho ducha do was dać.**

Hesekiel 36,26

Kak dóndžemy k lepšemu žiwjenju? Politikarjo wuchadžeja z toho, zo mamy na wonkownych wěcach něšto změnić, zo by so nam lepje što. Najbóle rozšěrjene w Němskej je, problemy z pjenjezami rozrisać. Někajki problem? Pjenjezy pomhaja. Mamy džen a wjace spěchowanskich programow a wšelakich pjenježnych horncow, kotrež so za wšelake nuzy zarjaduja. Pjenjezy wopravdže tež pomhaja. Strowotnistwo je džensa lepše hač před lětami – ale wězo tež wjace płaći. Chěže w městach a na wsach su wobnowjene – miliardy su so inwestowali. Woda a powětr stej džensa čisćišej hač za čas socializma, za čož bě wjele pjenjez trěbných. Džakownje móžemy wšelake polěpsjenja připóznać.

Biblija ma hinaši puć, zo by so žiwjenje polěpšiło. Po jeje diagnozy je hrěch na tym wina, zo njeje swět tajki, kajkiž by dyrbjal być. Z njeho njenamaka čłowjestwo žanoho wupuća. W Swjacych pismje čitamy sadu: „Cyly swět leži w złym.“ (1 Jan 5,19). Hrěch ma so přewinnyć, zo by so žiwjenje wopravdže polěpšiło.

Bóh sam zapřimnje a zmóžni čłowjestwu nowy započatk. Tole je wón profetam Stareho zakonja přilubił a skónčnje w Jezusu Chrystusu zwoprawdžił. Profetaj Hesekielej je wón słowo wo nowym duchu a wo nowej wutrobje zjewił, kotrež je hesło na lěto 2017. Podobne słowa namakamy tež na druhich městnach w Starym zakonu.

Tak prosy modler 51. psalma: „Stwor we mni, Božo, čistu wutrobu a daj mi noweho wěsteho ducha.“ Bibliski puć k rozrisanju problemow započina so w čłowjeku, w jeho wutrobje a w jeho duchu. Hłowny instrument k temu je wodawanje hrěchow přez wopór Jezusa Chrystusa na křižu.

mow być, potom njedosaha, za to jednu abo tamnu reformu namjetować abo přewjesć. Dže wo jadro reformacije, kotrež ma so znowa do srjedzišća cyrkwinskeho žiwjenja stajić. Lutherej džěše wo nutrkowne wobnowjenje čłowjeka přez wodawanje jeho hrěchow. „Hdžež je wodaće hrěchow, tam je tež žiwjenje a zbóžnosť.“ Takle wón pisaše w Małym katechizmje při wukładowanju Božeho wotkazanja. Wodawanje je Boži puć, zo bychmy wobnowjenu wutrobu a noweho ducha dóstali.

Luther je sej wuzwolił wopon, w kotrymž widžeše zjimanje swojeje cyteje wučby, tak mjenowanu Lutherowu róžu.

1530 pisaše swojemu přećelej Spengleraj, zo je wona „pomjatne znamjo mojeje teologije“.

Srjedz wutroby je křiž

w prirodnej čornej barbje, kotryž ma na to dopominać, zo nas

wěra do Křižowaneho zbóžnych sćini. „Tajka wutroba pak stej

w srjedz běleje róže, zo by pokazala, zo wěra

wjesele, troš a pokoj dawa, tehodla dyrbi róža

běta a nic čerwjena być, přetož běle je barba jandželow

a wšitkich duchow. Tajka róža stej

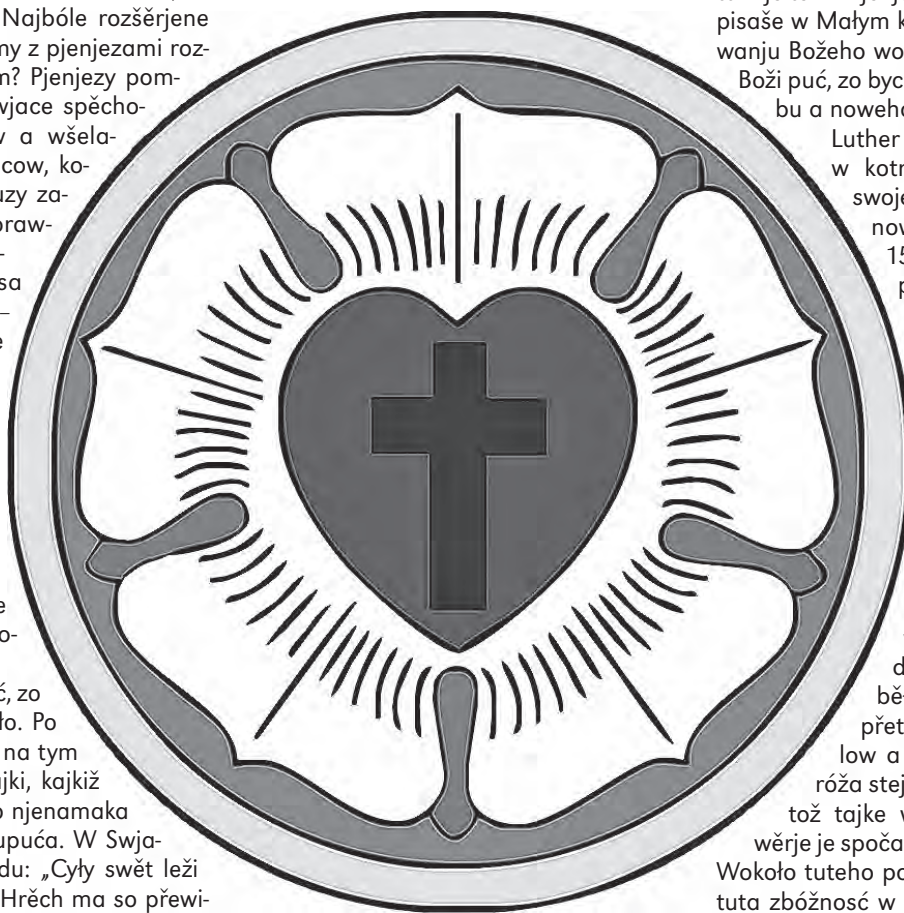
w njebjeskim polu, přetož tajke wjesele w duchu a we

wěrje je spočatk njebjeskeho wjesela ...

Wokoło tuteho pola zaso je złote koło, zo tuta zbóžnosť w njebjesach wěčnje traje a kónca nima.“

Přez wěru wobnowjena wutroba: to je křescanski přinošk k wobnowjenju swěta, přetož w njej je wěra, kotraž skutkuje w lubosći a nadžiji. Njebudžemy přinošk politiki k polěpsjenju žiwjenja wotpokazać, ale směmy tola džakowni Boži poskitk za polěpsjene žiwjenje přiwzać: nowu wutrobu a noweho ducha.

Jan Malink

Na pućowanju po Sri Lance

Lube dźeći, dżensa chcu wam něšto wo swojich dožiwnjach w dowolu powědać. W lécu zašłego lěta běch so z přećelku

Terezu na pućowanje do Sri Lanki podała. Wěsće wy, hdže Sri Lanka je? Je to mała kupa w Indiskim oceanje. Wona wupada kaž deščikowa kapka abo kaž sylza. Praji so, zo je Sri Lanka sylza Indiskeje.

Moja přećelka a ja smój z nachribjetnikom po kraju pućowaľoj. Wězo njejsmoj cyľy čas jenož nózkoľoj, wšako běštej nachribjetnikaj čezkej. Dlěše puće smój z busom abo čahom jěľoj. Hižo to bě wulke dožiwnjenje. Busy su kopate poľne, tak zo ludžo samo wonka při durjach wisaja. Ru-

Pućowarce Maria (nalěwo) a Tereza na dwórnišču w Sri Lance

Jězdźidło tuk-tuk

nje tak poľne běchu tež čahi, ale wone jědu jara pomaľu. Njeje to tak kaž w Němskej, hdžež jědu čahi, kaž na přiľkad ICE, z wulkej spēšnosću.

Nimo čahow a busow maja w Sri Lance hišće dalši transportny sředk. Je to małe jězdźidło, kiž wupada kaž měšea mjez awtom a motorskim. Wone so mjenuje tuk-tuk. Znajće wy tute?

Na swojim pućowanju smój tójšto dožiwiľoj. Smój tropiski ľes, wysoke skalizny, chaotiske wulkoměsta, krasne temple, elefanty, wopički a pawy widzaľoj. Smój z domoródnymi bjesadowaľoj a z nimi zhromadnje jich jěšć jěľoj, na přiľkad rajs z curryjom.

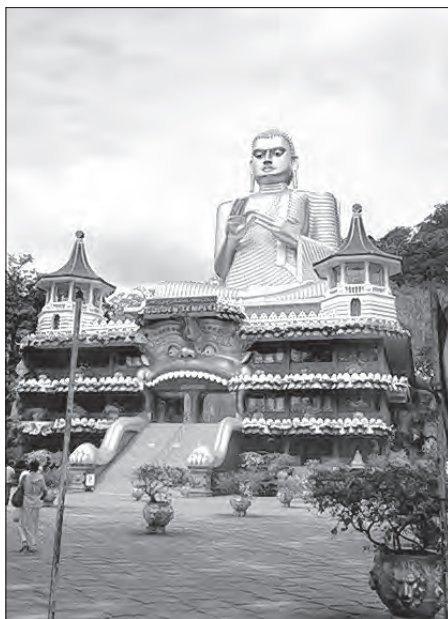
Naju poslednja stacija bě małe město Uppuveli. Tute leži w sewjernej Sri Lance. Hišće před krótkim bě tam surowa wójna mjez wšelakimi nabožinami, nětko pak je měr. Namaj so jara spodobaje, kak pokojnje a přećelnje ludžo mjez sobu a z namaj wobchadzachu, hačrunjež su tu přeco hišće wšelakore nabožiny zhromadnje žiwe. Bydla tam hinduwojo, buddhisća, muslimojo a křesćenjo. Wěsće wy, kajke nabožiny to su?

Hinduwojo a buddhisća njewěrja do jedneho boha, kaž muslimojo abo my křesćenjo, ale do wšelakorych bohow. Hinduizm a buddhizm stej spirituelnej nabožiny, kotrejž stej wusko z přírodu zwjazanej. Kóždá nabožina ma swoje wosebitosće a principy. Wažne je, zo su wšitke kultury a nabožiny měrliwje hromadže žiwe a zo so mjez sobu připóznawaja.

W Uppuveli smój dalše rjane dožiwnjenje měľoj. Ale wo tym chcu wam přichodny raz powědać.

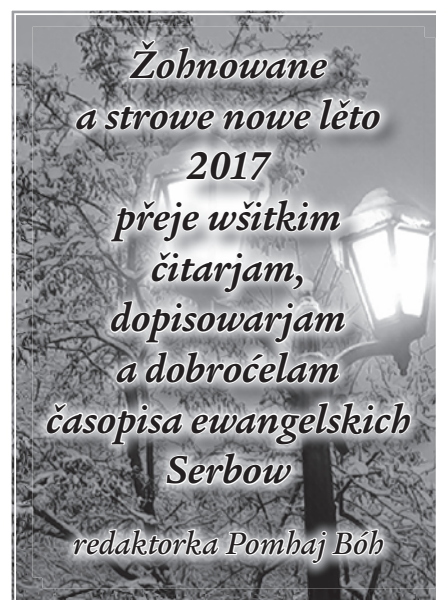
Přeju wam a wašim staršim wjesoľe, strowe, měrne a žohnowane nowe lěto.

Waša Maria Wirtheč

Buddhistiski muzej

Fota: priwatne

Nyšpor a hodownička

Katolska Budyska wosada přeprošuje ewangelskich Serbow na ekumeniski nyšpor njedzeli, 8. januara, w 14.30 hodž. do cyrkwy Našeje lubeje knjenje. W 15.30 hodž. přizamknje so tradicionalna hodownička na Benowej žurli Montessori-joweje žurle na Tzschirnerowej ze swačinu a hodownym programom.

Serbski wosadny zwjazk

Po cyrkwiskim zakonu wo serbskich naležnosćach Sakskeje wobsteji wosadny zwjazk, do kotrehož sľušaja serbscy fararjo, wosadni (dwajo z kóždeje serbskeje wosady) a dalši powoľani čłonojo. Lětuša hľowna zhromadźizna wosadneho zwjazka budže sobotu, 28. januara w 9.30 hodž. na Michaľskej farje. Hošćo su wutrobnje wítani.

Wosebite zarjadowanja 2017

- 28.01. sobota**
09.30 sobustawska zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Budyšinje
- 04.03. sobota**
13.30 dźěľarnička serbskich Bjesadow w Rakecach
- 16.04. jutrownička**
06.00 jutrowne spēwanje we Wuježku
- 01./02.07. sobota a njedzela**
Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Tšupcu
- 12.08. sobota**
13.00 swójbne pućowanje a dworowy swjedžen we Wuježku
- 31.10. reformaciski swjedžen**
14.00 hľowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa
- 16.12. sobota**
17.00 adwentny koncert Serbskeho gymnazija w Michaľskej cyrkwi

Kubłanišo serbskeje elity něhdy a nětk

Sorabija w Lipsku ze swjedženskim dnjom 300lětny jubilej swojeho wobstaća woswjećila

Před třomi lětstotkami založi šěsć serbskich studentow teologije w Lipsku Serbske přédarske towarstwo, zo bychu so mjez sobu kubłali w maćeršćinje a so přihotowali na službu w domiznje. Pozdžiše generacije swječachu kóždy lěto 10. de-

cember jako založenski dzeń. Na lětuši 10. december, sobotu do 3. adwenta, běchu Lipšćanscy serbscy studenća něhdyšich sobustawow Sorabije a dalších hosći přeprysyli na jubilejny swjedžen.

Dzeń zahaji so dopołdnja z dwurěčnymi ekumeniskimi džaknymi kemšemi pod starým hesłom „Soraborum saluti!“ w Mikławšowej cyrkwi, na kotrychž so nimale sto kemšerjow a sobuskutowacych wobdźěli. Zhromadnje wuhotowaštaj je uniwersitny přédar prof. dr. Peter Zimmerling a Serbski superintendent Jan Malink; třeci duchowny, Kulowski farar Gabriš Nawka, bě schorjenja dla zadžewany.

Prof. Zimmerling wupra zbožo Sorabiji, kiž je ze swojimi 300 lětami poť tak stara kaž uniwersita. Zdobom přeprysy Serbow do noweje Uniwersitneje cyrkweje, kotraž budže so po dołhim dlíjenju skladnostnje 500lětneho reformaciskeho jubileja 2017 poswjećić. Hladajo na historiske nazhojenja a džensnišu situaciju na swěće da wón připostucharjam poselstwo sobu na puć, zo słušatej wěda a wěra hromadže, zo byštej čłowjekam ze žohnowanjom bytoj.

Sup. Malink pokaza na to, zo bě Sorabija w běhu swojich 300lětnych stawiznow z kubłanišćom serbskeje elity. Z Łužicy su studenća do Lipska šli, su so derje kubłani wróćili a w serbskej domiznje spomóžnje skutkowali. Tomu tež džensa tak je a, Bóh dať, w přichodže dale tak budže.

Mócnje klinčachu zhromadnje zanjese-ne serbske kěrluše po Mikławšowej cyrkwi,

Chór nětčičich Sorabičanow pod nawodom Boženy Hojerec wobruhi džakne kemše w Mikławšowej cyrkwi z kěrlušomaj Jana Kiliana.

přewodžane na piščelach wot Mateja Kowarja. Chór studentow pod nawodom Boženy Hojerec wobruhi kemše z kěrlušomaj Jana Kiliana „To krasne słowo je“ a „Njebjesa wisaju poľne mróčelow“. Z wirtuoznje na piščelach zahratym ludowym spěwom „Ja znaju kraj“ so nabožno-narodna swjatočnosť w cyrkwi skónči.

Na pokročowanje swjedženja witaše předsydku Sorabije a hłowna organizatorka jubileja, Franciska Grajcarek, wobdźělnikow na žurli „Ring-Caféja“. Po wobjedže přizamkny so pjeć přednoškow, w kotrychž so wšelake aspekty 300lětnych stawiznow Sorabije wobswětlichu. Student Damian Dyrlich da dohlad do přenich sto lět Sorabije, zložujo so při tym na slědžerske wuslědki Friedricha Pollacka. Dr. Franc Šěn z Budyšina předstaji Lipsk jako ródnišćo serbskeje romantiki, kotraž bě ze zakładom narodneho wzrodženja. Jako jenički němski přednošowar porěča Lipšćanski cyrkwinski stawiznar prof. dr. Gerhard Graf wo tym, kak Sorabia w času mjez swětowymaj wójnomaj na swoje serbske tradicije zhladowaše. Direktor Instituta za sorabistiku w Lipsku, prof. dr. Edward Warnar, předstaji skutkowanje někotrych wuznamnych Sorabičanow 18. a 19. lětstotka na sorabistiskim polu. Kak bywši Sorabičenjo młódsheje generacije džensa na wšelkich polach žiwjenje w Ser-

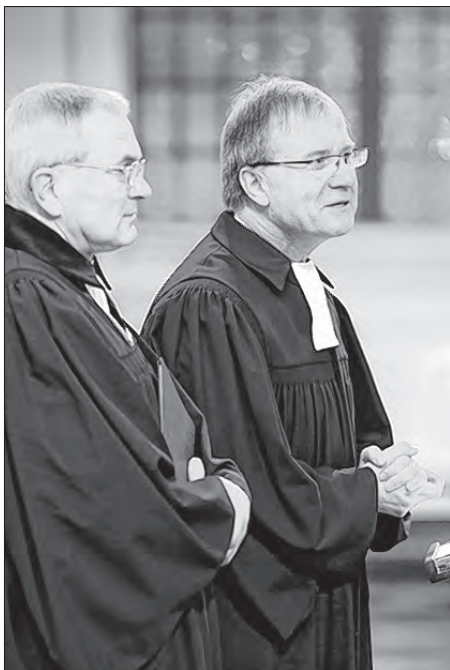
bach wobohaćeja, rozloži dr. Fabian Kaulfürst.

Za jubilejny swjedžen běchu Lipšćanscy studenća bohate kulturny program přihotowali. Zawjeselichu přitomnych ze spěwami chóra pod nawodom Boženy Hojerec a Symana Handrika, ze skečemi ze studentskeho žiwjenja a serbskimi rejemi. W kwisu wobswětlichu wšelake prašenja ze stawiznow a přitomnosće Sorabije. Po programje přewodžeše přitomnych „Jubilejny přewodnik“ w formje čišćaneho zešiwka. Mała wustajeńca na boku žurle předstaji někotre mězniki w 300lětnych stawiznach towarstwa.

Tež wo čelne derjeměće swojich hosći běchu so studenća wuběrnje postarali: Lipšćanski hosćenc bě serbski kwasny wobjed nawariť, studenća běchu sami tykancy napjekli a z Łužicy bě so přiwjezła wulka jubilejna torta. Zdypkom w 17.16 hodž. sej wšitycy na jubilej připichu. Při serbskej a słowjanskej hudźbje swjedžen z rejemi hač po poľnocy wuklinča.

Jubilejny swjedžen je wobdźělnikam wuwědomiť bohate tradicije a zdobom pokazať žiwjensku móc džensnišeje Sorabije. Z Božej pomocu njech Lipšćanske serbske studentske towarstwo tež nadal wostanje kubłanišo serbskeje elity. Soraborum salti!

Trudla Malinkowa

Uniwersitny přédar prof. dr. Peter Zimmerling (naprawo) a Serbski superintendent Jan Malink přédowaštaj na džaknych kemšach.

Foće: M. Džisławk

Spiwarske za dolnoserbšku mložinu

Njewomucne procowanje našych dolnoserbških sotšow a bratšow wó zdžaržanje mamineje rěcy w cerkwi ma wjele woblicow a jo wizeš na wšakorakich městnach. W dlujkolětnem žele wudanim publikacijam su se něnto psídali nowe kniglicki „Tyca – Spiwarske za młodych luži“.

Projektowa kupka, wobstojeća z dr. Christiany Piniekoweje, Bernda Pittkuningsa a Ingolfa Kšenki, jo južo wót lěta 2011 dogromady 75 spiwow wuběrała, zestajiła, teksty pśestajiła a rěcnje a muzikalnje wobžěłała. Łoni su te gótowe kniglicki w nakładnistwje Wichern-Verlag GmbH, Berlin wujšli. Wudawař jo Pširada za serbske wósadne žywjjenje pši EKBO. Za to słuša wšykny woblubony žěk a pšipóznaše.

Spiwy su se ředowali po wěstych temach: chwalba a žěk, pšosba, namša, suseži, zeń a lěto, gódy a jatšy. Dodane su na zachopjeńku módlitwy, ako na pšíkad psalm 23 a Wóscenas; teke dalšne módlitwy, basni, gronka a pšístowa su dodane wěstym temam a spiwam. To mam

za wjelgin wužytne. Zakład za temje gódy a jatšy su twóřili kjarliže z Duchownych kjarližow (LND 2007), ako „O jatšowny row“ (68) a „Narožiło se žišetko“ (63). Z tym su teke klasikarje dolnoserbškeje rěcy Albinus Molle- rus, Fryco Bojt, Mina Witkojc (74) a Hendrich Jordan (67) zastupjone.

Spiwy w drugih žělach su zwětšego spiwy nowšego casa.

Juž derje znate su spiwy, kež su pšewzete z kniglickow „Žisece cerkwine spiwanja“ (Serbske ewangelske towarstwo 2007). Spiwy ako „Hewenu šalom alechem“ (22), „Glory, glory, haleluja“ (12) abo „Wót schadanja slyńca“ (51) su teke mjazy žišimi a młodostnymi w Górnej Łužycy wjelgin woblubowane.

Řednje, až su młodostne cerkwinego wokrejsa Chósebuza nastaše spiwarskich knigłow sobu pšpěrowali. Wósebne za nich su wóni teke myslone.

Namakamy w spiwarskich wjele pšě- ložkow znatych woblubowanych nimskich spiwow. Wósebne pilnej stej byłej pši tom

Christiana Piniekowa a Bernd Pittkunings. Za wósebne ražony mam pšěložk Werner- ra Měškanka „Gaž padnjo do wódy“ (42) pó nimskem „Ins Wasser fällt ein Stein“.

Nic zabyš pšispomnješ cu ředne dolno- serbske słowa grandseigneura dolnoserb- skego cerkwinego žywjjenja Měta Pernaka w spiwje „Kněžowy janžel“ (24) a pšesta- jenje do serbskeje rěcy mójogo bóžko južo njabogego Picańskego pšijašela Jura Fra- hnowa „Krist góřkej stanul, haleluja“ (71). Jogo cysty głos kaž teke jogo ředna Drje- nojska narěc mě pši tom klincytej zasej we wušyma.

A hyšći něco: Ředne wugótowanje wo- balki a teke pširucny format knigłow wabi- tej ned k cytanju a spiwanju. Ten notowy wobraz tych spiwow pak zda se mě tšošku słaby.

Žycym kniglickam pšecej došć spi- warjow a wužywarjow we wósadach a na serbskich cerkwinych zarědowanjach a nic naslědku w serbskich familijach. „Bogu k cesći a serbskemu luduju k wužytku.“

Mato Krygař

Tyca. Spiwarske za młodych luži, Wichern-Verlag GmbH, Berlin 2016

Swjedžen Augsburgskeho wuznaća 1830 pola Serbow

25. junija 1530 pšepodachu ewangelscy křescenjo kejžorej Korli V. tekst, w kotrymž běchu zakłady ewangelskeje wučby za- pisane. Dokelž so to w Augsbu- gu sta, rěka tutón wudžělk Augsbu- rgске wuznaće. Jeho hłowny awtor bě Philipp Melanchthon, kotremuž so poradzi, napisać wuwaženy tekst, z kotrymž chcy- še kejžorej a katolskej cyrkwi mosty twarić. Augsburgske wu- znaće je hač do džensnišeho zakladne wuznaće ewangelsko-lutherskeje cyrkwe wostało. 25. junij – džen pšepodaća kon- fesije – bě w zańdženych lěstotkach wu- znamny džen za luthersku cyrkwe. Hišće džensa je tutón datum zapisany do swje- dženskeje protyki cyrkwe. Wosebje wšak so stolětnje jubileje wot 1630 hač do 1930 swjećachu.

Njedawno je wušła kniha teologi a sta- wiznarja Johannes Hunda, kotraž jubilej lěta 1830 dokladnje pšepytuje: „Das Augustana-Jubiläum von 1830 im Kontext von Kirchenpolitik, Theologie und kirchlichem Leben“. Awtor je w nimale wšitkich lutherskich krajach Europy za materialom pytał. Při tym je tež na serbski pšedžěl stor- čił, kotryž poměrnje wobšěrnje pšedstaji. Podam tu jeho najwadžniše spóznaća.

W nalěcu 1830 wobzamkny so w Sak- skej, zo ma so jubilej Augsburgskeho wu-

znaća jako třidnjowski swjedžen wot 25. do 27. junija we wšech wosadach swjećić. Tak so tež sta. Z Hundoweje kniha wuwzamy wo- pisanje swjedženja w Michałskej wosadze w Budyšinje. Dnja 25. junija běchu swjedženske kemše w serbskej rěči. Pšedowaše wob- lubowany a daloko znaty farar Handrij Lubjenski. Štyři žony z wo- sady běchu so zjednoćili, zo by- chu cyrkwe z nowymi paramenta-

mi w módrej barbje wupyšili. Wolturny, klětkowy a dupowy parament mējachu wušiwane serbske napisy. Bohužel so wone zdžerželi njejsu. Z wěže trubjachu du- jerjo. Na druhi džen bě wulki šulski swje- džěń. Šulerjo Michałskeje šule zetkachu so z tymi ze Sokolcy, z Wulkeho Wjelkowa a ze Židowa. Po witanju na naměšće pšed cyrkwu začahnychu na swjedženske kemše do Michałskeje cyrkwe. Po kemšach wudžělachu hižo naspomnjene žony wo- pomjatne pjenjezy mjez džěćimi. Na tře- cím dnju swjedženja běchu zaso kemše. Z wěže trubjachu pozawnisća. Hund njepo- da, zwotkel dujerjo běchu, ale je snano móžno, zo běchu z Małeho Wjelkowa.

Skladnostnje jubileja wuńdžechu w Sak- skej wšelake spisny, kotrež so Augsburgske- mu wuznaću wěnowachu. Dwaj z nich bě- štej serbskej: Handrij Lubjenski wuda w pšedpolu swjedženja druhi nakład Augsbu-

burgskeho wuznaća w serbskej rěči. Zložo- waše so při tym na serbske wudaće z lěta 1730, kotrež běchu pšěložowarjo biblije fararjo Langa z Minakała, Wawer z Bukec, Běmar z Budestec a Jokiš z Hbjelska za čišć pšihotowali. W swojim pšedstowje wo- pisa Lubjenski nastaće Augsburgskeho wuznaća a zwěšći, zo je so pšeciwk mjez lutherskimi a reformowanymi křescanami pomjeńšił. Na kóncu knihi wozjewi Lubjen- ski namotwu konsistorija k swjećenju swje- džěnja w serbskim pšěložku. Druhi spis Lu- bjenskeho je zešiwk z 18 serbskimi kěrluše- mi na jubilej. Běchu to zdžěla spěwy fara- rja Trautscholda, kotrež bě pšěložil, zdžěla pak swójske nowe kěrluše, kotrež móžachu so na swjedženskich kemšach wužiwać. Tak pšinošowaše jubilej k wobohaćenju serbskeho pismowstwa.

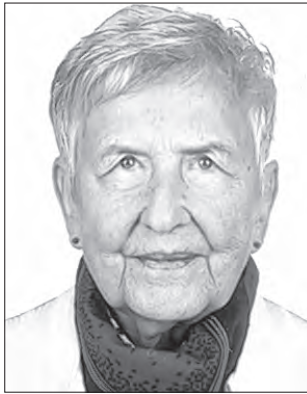
Konfesionalne lutherske hibanje njebě 1830 hišće pšesylne. Hakle z jubilejom a po nim zbudži so sylny lutherski duch, kiž w Serbach najwuraźnišo Jan Kilian zwoprawdži. Hundowa kniha nas wučí, zo mējachu Serbja pšedžěl na wuwicu cyrkwe w Němskej. Je derje, zo cyrkwinscy stawi- znarjo w Němskej mjeztym samozrozum- liwje na serbske tradicije a wuwica dži- waja a je do swojich slědženow zapřijeja.

Jan Malink

Johannes Hund, Das Augustana-Jubiläum von 1830 im Kontext von Kirchenpolitik, Theologie und kirchlichem Leben, Mainz 2016, 684 stron

Na wopomnjeće Wandy Mikećineje rodź. Holanec †

Srjedu, dnja 16. nowembra 2016, zemrě we Weingartenje pola Ravensburga njedaloko Bodamskeho jězora w starobje 86 lět knjeni Wanda Mikećina rodź. Holanec. Narodžiła běše so 12. julija 1930 jako štwórte a poslednje dźěčo do swojby kantora, wučerja a serbskeho prócowarja Arnošta Holana a jeho mandželskeje Emy w Budyšinku pod Krakečanskimi hórkami njedaloko Poršic.

Wanda Mikećina rodź. Holanec

Foto: priwatne

Po tym zo běchu nacisća Arnošta Holana (1882–1948) jeho z ideologiju Třećeho reicha njekompatibelneje zmyslenosće dla hižo léto po nastupje złótniskeho režima ze šulskeje služby wuhnali a na wuměnk pósťali, přesydlili so swojba léta 1934 do Budyšina.

Wot 1937 do 1941 wopyta Wanda Holanec zakładnu šulu a wot 1941 do 1949 wyšu realnu šulu w Budyšinje. Dnja 1. apry-

la 1945 bu w Budyskej Marje-Marćinej cyrkwi konfirměrowana.

Po maturje poda so spočatnje na wukubłanje k wučerce a skutkowaše z dobom hač do léta 1951 jako nowowučerka w Rachlowje a Poršicach. Po powołanskej přerorientaciji poda so w létomaj 1952/53 do Drježdžan na fachowu šulu za medicinu a zložila tam z wulkim wuspěchom pruwowanje na medicinsko-technisku asistentku. Po wotzamknjenju wukubłanja wróći so zaso do Budyšina, zo by tam w nawuknjenym powołanju dźěłała.

Kónc polstatych lět zašleho lětstotka wuda so na wujele lét staršeho wudowca Waltera Miketty a přesydlili so z nim spočatk šěsćdesatych lět do hižo mjenowaneho Weingartena. Mandželstwo wosta bjez swojskich dźěći. Wote wšeho

spočatka běše wona tam směrodajnje sobu wobdžělena na natwarje nowozaloženeho „Labora Gärtner“, hdžež wosta hač k docpěću regularneje rentnarskeje staroby z wodžacej sobudželačerku.

Hačrunjež daleko wot domizny zdalena, njeroztorhnychu so ženje jeje zwiski z Łužicu. Hłownje styki k swójbnym, kaž ze swojeje mačerju Emu Holanowej (1900–1980) a ze swojimi třomi sotrami Ludmilu, wudatej Mětskowej (1923–1999), Hanku, wudatej Nagelowej (1925–2012), a Lubinu, wudatej Rawpowej (1927–1964), běchu zaklad jeje zwjazanosće z domiznu. Z wulkim zajimom scěhowaše kulturne wuwicě w Serbach a čitaše wosebje rady ewangelski časopis Pomhaj Bóh. Wob čas jeje pózdnych lět staraše so hłownje moja sotra, knjeni Wanda Ammourowa rodź. Mětskec, wo naju četu. Hromadže z naju kuzinami, Nagelec sotrami Lubinu Winklerowej, Helenu Palmanowej a Maju Nagelowej, kaž tež kuzenkam Kitom Rawpom spominamy na našu četu Wandu.

Juro Mětsk

Delnjowujězdžanska mjez najrjeńšimi baroknymi cyrkwjami

„Słyšće radostne poselstwo“, „Budźće žiwi k Božej česći“, „Hajće mjez sobu měř“ – tu te napisma steja w němskej rěči na třoch zwonach cyrkwy w Delnim Wujězdze. „Naša cyrkwe je jedna z najrjeńšich ewangelskich wjesnych baroknych cyrkwju w Sakskej. To wobkrućeja nam přeco zaso oficialne cyrkwinske posudki“, wuzběhny Johanna Gruner wot wosadneje rady. Lo ni wot 4. do 6. nazymnika swjećeše wosada 300lětny jubilej swojeje cyrkwy.

Hižo 1342 steješe w Delnim Wujězdze cyrkwe, kiž bě přirjadowana Klukšanskej wosadze. 1466 da ju knježk von Metzrad přetwarici. 1551 bu Delni Wujězd ewangeliski. Wot 1711 do 1716 přetwarili Johannes Rudolph von Metzrad cyrkwe, wot 1726 do 1735 nastachu cyrkwinska wěža a lože. Wot 1991 do 1994 cyrkwe dokładnje wobnowichu.

„Lońši 300lětny jubilej našeje cyrkwy bě za nas składowosć, wróćo zhladować na swoje bohate stawizny. Smy Bohu džakowni za našu cyrkwe a smy džakowni za swěrných wosadnych“, praji Johanna Gruner. Wosada swjećeše jubilej z kemšemi, ze swjedženjom, dźiwadłowej hru kaž tež z wustajeńcu wo stawiznach cyrkwy a z njej zwjazanych wuznamnych wosobinach.

Serbske slědy we wsy a wosadze su džensa ředke. „Namakaš je w zašłosći“, praji Johanna Gruner. Wot 1922 do 1934

bě basnik a spisowacel Jan Lajnert wučer a kantor w Delnim Wujězdze. Nawjedowaše tu cyrkwinski chór a muske spěwanske towarstwo. Serbske kemše swjećeše farar Richard Šořta jónu wob měsac hač do kónca 1960tych lět. Wjerškaj we wosadnym žiwjenju běšter Serbskej ewangelskej cyrkwinskej dnjej, kotrejž wotměšter so 1956 a 2013 w Delnim Wujězdze. „Džensa jenož jara mało wobydlerju hišće serbsce rěči, kaž Helene Günzel, Heidemarie Knobloch, Frank Knobloch a knjez Wagner“,

powěda Johanna Gruner. Hač do spočatka 1990tych lět wobsteješe we wsy hišće Domowinska skupina, kotruž wjesnjanošta Klaus Ruhner nawjedowaše. Zhromadnje z młodžinskim klubom wobohačeše kulturne žiwjenje we wsy. Přestarjenja sobustawow dla je so skupina potom rozpušćila.

Delnjowujězdžanska wosada ma džensa něhdže 400 do 500 wosadnych. Zafarowane su Wujězd, Tranje, Manjow, Rudej a Bjerwałd.

Andreas Kirschke

Člonka wosadneje rady Johanna Gruner w Delnjowujězdžanskej cyrkwi

Foto: A. Kirschke

Mačična akademija wo Sorabiji

300 lět je so minyło po založenju serbskeho předarskeho towarstwa Sorabija w Lipsku. Róčnica bě Mačicy Serbskej skladnosć, sej na 1. decembra přeprósyc młodeho wědomostnika Friedricha Pollacka na wječorne zarjadowanje do Budyškeho „Wjelbika“, zo by přednošował wo najstaršim serbskim towarstwje.

W swjich wuwjedenjach koncentrowaše so referent na přenje sto lět towarstwowych stawiznow. Založena bu Sorabija, zo bychu so serbscy teologoj přihotowali na duchownu službu w domiznje. Schadžowachu so w Uniwersitnej cyrkwi, w kotrejž sej mjez sobu serbske předowanja dźeržachu a je po tym wuhódnočichu. Dokładny založenski dzeń Sorabije njeje znaty. Powšitkownje płaći 10. december jako dzeń založenja, tola dopokazane to njeje. W běhu lět je so tradicija wutworila, wuhotowac na tutym dnju založenski swjedenj. Towarstwo bě husto wohrožene, dokelž absol-

Stawiznar Friedrich Pollack přednošowaše wo Lipsčanskej Sorabiji. Foto: M. Bulank

wenća po poměrnje krótkim studijnym času zaso z Lipska woteńdžechu. Přez přizwacé němskich člonow a přez zawjedźenje wšelakich formow studentskeho zabawneho žiwjenja poradzi so stabilizacija towarstwa. Přenjoťny zaměr towarstwa – spěchowanje serbskeho předowanja – wšak z tym swój dominowacy wuznam zhubi. Zawostajenstwo Sorabije chowa so dženca w archiwje krajnocyrkwinskeho zarjada w Drježdžanach.

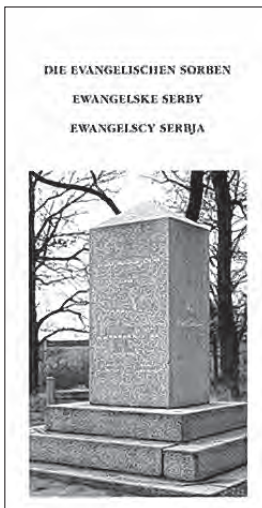
W čitaj diskusiji předstaji Friedrich Pollack skrótka tež swoje rezultaty při slědźenjach za serbskim předarskim towarstwom we Wittenbergu. W Halle bě namakał čišćane papjery ze zapisami serbskich předowanjow w tamnišej Hrodowej cyrkwi, přez což bě so jemu poradziło, dotal znatu ličbu serbskich studentow we Wittenbergu wuznamnje powysić. Tu smě serbska zjawnosć na dalše wozjewjenja wćipna być.

Přitotni so referentej za jeho wěcowne, na žórta zložene wuwjedenja z wutrobny přikleskom dźakowachu. **jm**

Pjaty nakład informaciskeho łopjena wošol

Kónc nowembra zašeho lěta je nowy nakład informaciskeho łopjena wo ewangelskich Serbach wošol. Po přem wudaću w léce 1995 je to mjeztym pjaty, předžělany nakład, kotryž je Serbske ewangelske towarstwo čišćeć dało.

Łopjeno posrědkuje w němskej rěči informacije wo zašlosti a přitotnosći ewangelskich Serbow, kotrež je knjeni Trudla Malinkowa napisala. Předsyda Spěchowańskeho towaristwa za serbsku rěc w cerkwi, knjez dr. Hartmut Leipner, a knjez Měrcin Wirth, něhdyši předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa, předstajataj swojej

towarstwje w serbskej rěči. Kaž při zašlych wudaćach, pokazuje titulny wobraz serbski Lutherowy pomnik na Křiču pola Delnjeje Hórki. Wjacore barbne wobrazy z cyrkwinskeho žiwjenja we wšelakich kónčinach Hornjeje a Delnjeje Łužicy łopjeno wudospołnjeja runje tak kaž karta serbskeho sydlenkeho ruma z hranicami wotpowědnych ewangelskich krajnych cyrkwjow.

Wudaće su financowali Serbski wosadny zwjazk, Załožba za serbski lud a Serbske ewangelske towarstwo. Zajimcy móžeja informaciske łopjeno pola Serbskeho ewangelskeho towarstwa dóstać. **Měrcin Wirth**

Zhromadźizna Spěchowańskeho towaristwa

Sobotu do přenjeho adwenta, 26. nowembra, wotmě so lětuša sobustawska zhromadźizna Spěchowańskeho towaristwa za serbsku rěc w cerkwi. Na 20 člonow a hosći so k njej w rumnosćach měšćanskeho muzeja w Choćebuzu zhromadzi. Po nutrnosći fararja Ingolfa Ksenki poda předsyda towarstwa, knjez dr. Hartmut Leipner, rozprawu wo mnohostronskim skutkowanju w léce 2016. Tak je towarstwo mjez druhim spěwarske za młodych ludži „Tyca“ wudało kaž tež „Nowy wosadnik“ a plakat z dwurěčnym heslom lěta 2017. Dale poda serbski dušepastyr, farar Ksenka, přehlad wo serbskim wosadnym žiwjenju w Delnej Łužicy, wo počahach k cyrkwinskemu wjednistwu, wo kontak-

tach k Domowinje a wo dalšich aktiwitach. Na kóncu wón wozjewi, zo chce po jutrach 2017 zastojnstwo serbskeho dušepasteryja zložić.

W dalšim porěča knjez dr. Leipner wo předewzacach w jubilejnym léce reformacije 2017. Wosebity wjeršk budže Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń, kotryž chce dza Serbja Delnjeje a Hornjeje Łužicy zhromadnje spočatk julija 2017 w Tšupcu swječić. Dale so džělta na nowowudaću delnjoserbskeje biblije a na wudaću Ochranowskich heslow w delnjoserbsčinje. Wuwić ma so iniciatiwa k wutworjenju zwjazka Serbow we wobtuku Ewangelskeje cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica. **Měrcin Wirth**

Adwentne wosadne popołdnje w Slepom

Přenjeho adwenta bě wosebity dzeń w Slepjanskej wosadze. Na dopołdnišich kemšach wužohnowaše fararka Malinkowa Slepjanske dźěćetko za službu we wsy. Přitkny jemu w dostojnej ceremoniji módru seklu na drastu, štož bě farar Handrik po Přenje swětowej wójnje jako spominanje na wójnske wopory zawjedł.

Popołdnju přindže dźěćetko na serbske wosadne popołdnje. Po nutrnosći Serbskeho superintendenta a po spěwanju „To jo ta rjana gaľuzka“ zastupi wone z pomocnicomaj do poľnje wobsadźeneje wosadneje rumnosće. Po předpisanych poklonjenjach žohnowaše čicho wšěch přitotnych. Pomocnicy přepodachu wosadnym złote jabłuko, štož běše jedna mandarina. Čicho woteńdže dźěćetko na dalše služby. Po kofeju slyšachu přitotni přednošk wo Ochranowskej wosadze, kotraž je wjele dobreho za Serbow skutkowała. Tež pola

Hanza Njepile, serbskeho bura a pisarja z Rownoho, móžemy wliwy bratrowskeho hibanja spóznać. Daloko rozšěrjene su Ochranowske adwentne hwězdy, kotrež hač do džensnišeho wo kreatiwnosći na bratrowskich šulach w Niskej a Małym Wjelkowje swědča. Z Zinzendorfowym kěrlušom „Jezu, přjedy dži“ so popołdnje zakónči. **jm**

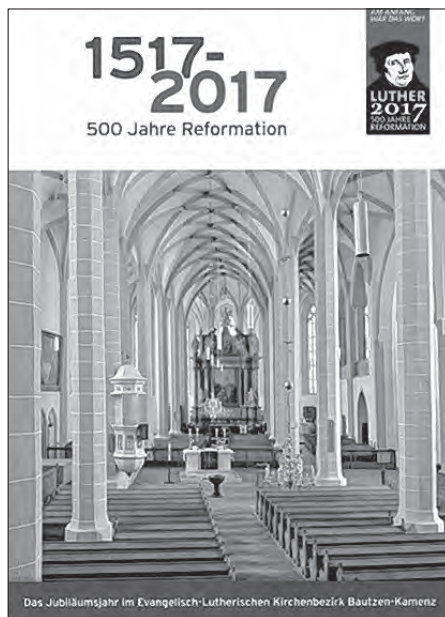
Slepjanske dźěćetko

Foto: J. Schmidtschen

Zarjadowanja k jubilejeje reformacije wokolo Budyšina a Kamjenca

Skladnostnje 500lětného jubileja Lutheroweje reformacije je Ewangelsko-lutherski cyrkwinski wobwod Budyšin-Kamjenc nje dawno wudał informacisku brošuru. W 66 stron wopřijacym zešiwku su wšitke dotal planowane zarjadowanja wopisane, kotrež so w běhu lěta we wosadach cyrkwinskeho wobwoda reformaciskemu jubilejeje wěnuja. W předstowje přeje Budyski superintendent Werner Waltsgott wšitkim zajimawo wotkryća na slědach reformacije w lěće 2017 w swojich a druhich wosadach.

Wosebity wjeršk budu ekumeniske swjedzenske kemše k zahajenju jubilejného lěta w sakskej krajnej cyrkwi a w Swobodnym staće Sakska, kotrež so na swjedženju Třoch kralow, 6. januara 2017, w Budyskej Pětrowej cyrkwi wotměja. Předowanje změje arcybiskop Dietrich Brauer z lutherskeje cyrkweje w Ruskej. Přez cyłe lěto přizamknu so potom w mnohich wosadach zarjadowanja wšelakeho razu, kaž swje-

Informaciska brošura wo reformaciskich zarjadowanjach wokolo Budyšina a Kamjenca

dzenske kemše, přednoški, bibliske nutrnošće, młodžinske zarjadowanja, filmowe wječorki, koncerty a chórowe zetkanja kaž tež předstajenje oratorijow, musicalow a dźiwadlowych hrow.

Do bohateho programa jubilejného lěta slušeja tež zarjadowanja ze serbskim podžělom. Tak budže 26. měrca wotewrjenje wustajeńcy „500 Jahre – Die Sorben und die Reformation. 500 lět – Serbja a reformacija“ w Budyskim Serbskim muzeju. 28. měrca přizamkne so na Michalskej farje w Budyšinje premjera kniha „Pječ lětstotkow. Serbja a reformacija“, kotruž budu Serbski wosadny zwjazk, Ludowe nakładnistwo Domowina a wudawačel Jan Malink předstajić. Wosebita wustajeńca z fotami Jürgena Mačija wo serbskich cyrkwjach we lužiskich městach wotewře so 7. meje w Michalskej cyrkwi. Wo tutech a dalšich zarjadowanjach serbskeho raza informuje přehlad w delnim dźělu tuteje strony. **T.M.**

Zarjadowanja reformaciskeho lěta ze serbskim podžělom

Pjatk, 6. januara

18.00 hodź., Pětrowa cyrkej w Budyšinje
Swjedzenske kemše k zahajenju jubilejného lěta za Saksku (n)

Štwórtk, 9. februara

19.30 hodź., „Wjelbik“ w Budyšinje
Mačična akademija: přednošk Jana Malinka „Luther a Serbja – legendy a fakty“

Póndzela, 6. měrca

19.30 hodź., Dom biskopa Bena w Smochćicach
Póstny seminar z wjacorymi přednoškami wo reformaciji we Łužicy (n)

Sobota, 11. měrca

14.00 hodź., Serbski muzej w Budyšinje
Hłowna zhromadźizna Mačicy Serbskeje z přednoškoma dr. Hartmuta Leipnera a Měrćina Wirtha wo dźensnišim žiwjenju ewangelskich Serbow

Njedzela, 26. měrca

15.00 hodź., Serbski muzej w Budyšinje
Wotewrjenje wustajeńcy „500 Jahre – Die Sorben und die Reformation. 500 lět – Serbja a reformacija“

Wutora, 28. měrca

19.30 hodź., Michalska fara w Budyšinje
Knižna premjera „500 Jahre – Die Sorben und die Reformation. 500 lět – Serbja a reformacija“ (n)

Wutora, 4. apryla

18.00 hodź., Bonhoefferowa žurła w Hornjej cyrkwi w Choćebuzu

Knižna premjera za Delnju Łužicu „500 Jahre – Die Sorben und die Reformation. 500 lět – Serbja a reformacija“ (n)

Njedzela, 7. meje

11.00 hodź., Michalska cyrkej w Budyšinje
Wotewrjenje wosebiteje wustajeńcy z fotami Jürgena Mačija „Serbske cyrkwe mjez Lubijom a Luborazom“

Srjeda, 10. meje

18.30 hodź., radna žurła w Tšupcu
Přednošk Jana Malinka „Reformacija a Serbja“ (n)

Wobraz Martina Luthera ze serbskim tekstom, wudaty skladnostnje jeho 400. narodnin w lěće 1883
Repro: J. Mačij

Štwórtk, 18. meje

19.30 hodź., kantorat w Hodźiju
Přednošk dr. Jensa Buliša „Hodźij a Mišnjanscy biskopja w reformaciskim času“ (n)

Sobota, 1. julija

14.00 hodź., nawjes w Tšupcu
Počesćenje Albina Mollera při pomniku, po tym přednošk dr. Pěťa Šurmana (n)

Njedzela, 2. julija

10.00 hodź., cyrkej w Tšupcu
Swjedzenske kemše na Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju, popołdnu serbski chórowy koncert

Srjeda, 6. septembra

19.30 hodź., Michalska fara w Budyšinje
Přednošk Jana Malinka „Dupa w srjedzišću – Budyšin w reformaciskim času“ (n)

Wutora, 31. oktobra

14.00 hodź.,
Hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa

Štwórtk, 23. nowembra, do soboty, 25. nowembra

Serbski muzej w Budyšinje a wosadny dom Pětrowej wosady w Budyšinje
Wědomostna konferenca „Reformacija a wutworjenje konfesijow pola małych ludow wuchodneje Europy. Łužica a Baltikum w přirunanju“ (n)

(n): zarjadowanje je přewažnje w němčinje

Powěšće

Swój tradicionelny adwentny koncert wuhotowaše chór Budyskeho Serbskeho gymnazija zhromadnje z orchestrom SLA sobotu do štwórtého adwenta w Budyskej Michałskej cyrkwi. W pońnje wobsadzenym Božim domje zaklinča „Česka hodowna mša“ Jakuba Jana Ryby. Foto: M. Bulank

Budyšin. Po serbskich kemšach njedzela druheho adwenta swjećachu serbscy wosadni z Budyšina a wokoliny swoju adwentničku na Michałskej farje. Za swjedzence krytymi blidami při kofeju a słódnym príkusku, kiž běchu hospozy napjekli, knježeše mjez něhdze 20 wobdźelnikami čita bjesada. Superintendent Malink porěča wo poměrje Luthera k Serbam a předstaji projekty, kiž su ze serbskeje strony k woswjećanju jubilejného lěta reformacije planowane.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadni zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.

Berlin. W Berlinje wuchadźacy ewangelski tydźenik die Kirche wozjewi w swojim wudaću z 11. decembra interview z nowym předsydu Serbskeho ewangelskeho towarstwa Matom Krygarjom z Wuježka. Pod napismom „Geistliche Heimat für Sorben“ rysuje wón přichodne nadawki towarstwa a rozprawja wo tym, kak je sam w młodych lětach k cyrkwi a serbstwu namakał. Přinoškej je přidate foto Mata Krygarja. Rozmołwu wjedł je žurnalist Andreas Kirschke z Łaza.

Budyšin. K jědnatemu razej je so w adwencie 2016 w Budyskim cyrkwiskim wokrjesu přewjedał nachribjetnikowa akcija za šulskich nowáčkow w Tansaniji. Ze wšelakimi utensilijemi pakowane nachribjetniki so w januaru do afriskeho kraja sćelu, zo bychy tam sčasom k šulskemu započatkej dóšli. Dohromady ma so 4000 šulskich nowáčkow w 44 zakładnych šulach partnerskeho cyrkwinskeho wokrjesa Meru z nachribjetnikom wuhotować.

Budyšin. Lětsa woswjeći diakonija w Budyskim kraju swój 150lětny jubilej. Tudyša tradicija diakonije počahuje so na lěto 1867, jako založi Hodžijski farar Jaroměr Hendrich Imiš Prowincialne towarstwo nutřkowneho misionstwa za Hornju Łužicu. Jubilejne lěto zahaji so 10. měrca ze swjedzenskimi přijěcom w krajnoradnym zarjědže. 12. měrca přizamknu so swjedzenske kemše w Pětrowej cyrkwi, na kotrychž přěduje Burkart Pilz z Drježdžan. Z kemšemi 3. decembra w Biskopicach so jubilejne lěto zakonči.

Dary

W nowemburu je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 50 eurow a za Pomhaj Bóh 42 eurow a 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 250 lětami, 28. januara 1767, narodzi so farar **Rudolf Mjeń** w Njeswaćidle jako syn tamnišeho zaslužbného fararja Jurja Mjenja. Wopyta gymnazij w Budyšinje a studowaše teologiju we Wittenbergu, hdžež bě z čonom Serbskeho přédarskeho towarstwa. Jako farar skutkowaše najprjedy 15 lět w małej Kotečanskej wosadze a wot 1808 hač do 1841 w Lubiju, hdžež bě spočatnje archidiakon a naposledk wyši farar. Kaž jeho nan, tak bě tež Rudolf Mjeń w swojim času znaty serbski basnik. 1806 wuda „Rěčerski kěrliš“ swojeho nana ze swójskim přebasnjenjom do němčiny. 1812 w Lubiju zemřětemu fararjej Marlothej wěnowaše wobšěrnu, w štučkach zestajenu serbsku pohrjebnu rěč. Nimo baroknych basnjow w antiskich metrach pisaše tež pěsnje po ludowym wašnju, kaž „Křćizna“, „Žně“ a „Chwalba burstwa“, w kotrychž wobspěwa žiwjenje na serbskich wsach. Serbscy studenća sćelehru wučenenemu duchownemu swoje předowanja k posudžowanju. Wón zemřě 1. januara 1841 w Lubiju a bu tam pochowany. T.M.

Přeprašujemy

- 01.01. Nowe lěto**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 08.01. 1. njedzela po Třoch kralach**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
14.30 ekumeniski nyšpor w cyrkwi Našeje lubeje knjenje w Budyšinje, po tym hodownička Budyskeje katolskeje wosady na Benowej žurli
- 11.01. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni
- 15.01. 2. njedzela po Třoch kralach**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 19.01. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 28.01. sobota**
09.30 sobustawska zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Budyšinje na Michałskej farje
- 29.01. 4. njedzela po Třoch kralach**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- We februaru wusyla so ewangelske Nabožne slowo k dnjej w serbskim rozhłosu.*
- 05.02. poslednja njedzela po Třoch kralach**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
- 08.02. srjedu**
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni